

16.04.2014

Usłyszeć tradycję. Bądźmy jak Oskar Kolberg!

---

autor: Agnieszka Mikszta

Usłyszeć tradycję. Bądźmy jak Oskar Kolberg! to projekt współfinansowany z Programu Kolberg 2014 - Promesa. Składają się na niego: wystawa Muzykanci - fotografie ze zbiorów Fundacji Muzyka Odnaleziona i malarstwo Andrzeja Bieńkowskiego, spotkanie z autorem połączone z projekcją filmów, Noc Muzeów 17 maja z koncertem "Do tańca" i potańcówką, na którym zagrają: Zdzisław Marczuk, Kapela Niwińskich i Niewte wywrotowa formacja oberkowa, to również warsztaty tańca, śpiewu tradycyjnego i gry na instrumentach. To także digitalizacja nagrań z Archiwum Nagrań Działu Etnografii. Zaczynamy 30 kwietnia - zapisy na warsztaty "Tradycje muzyczne"

* Wystawa Muzykanci, 01.05 – 29.06.2014 malarstwo Andrzeja Bieńkowskiego, fotografie ze zbiorów Fundacji Muzyka Odnaleziona Andrzej Bieńkowski (ur. 1946) malarz, etnograf, profesor Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. W trakcie swoich wypraw na wieś zgromadził imponujące prywatne archiwum etnograficzne, zawierające tysiące nagrań audio, wideo oraz zdjęć z Polski, Ukrainy i Białorusi. Autor filmów-dokumentów o muzyce wiejskiej. Autor książek „Ostatni wiejscy muzykanci” (Prószyński i S-ka, 2001, wydanie I, Muzyka Odnaleziona wydanie II), „Sprzedana muzyka” (Czarne, 2007), „1000 kilometrów muzyki”. Warszawa – Kijów (Mazowieckie Centrum Kultury i Sztuki, 2009), za którą autor otrzymał w 2010 roku Nagrodę miesięcznika „Nowe Książki”, oraz publikacji w serii „Muzyka Odnaleziona” (Muzyka Odnaleziona, od 2007). Laureat nagrody im. Oskara Kolberga w 1995 roku i Nagrody im. Cypriana Kamila Norwida w 2008. Zgromadził imponujące prywatne archiwum etnograficzne nagrań, filmów i zdjęć.

* Noc Muzeów, 17.05.2014

miejsce: Muzeum Południowego Podlasia, Park Radziwiłłowski

WSTĘP WOLNY

PROGRAM:

- warsztaty taneczne (16 – 17 maja), polskie tańce tradycyjne
- Spotkanie autorskie z Andrzejem Bieńkowskim, projekcja filmów etnograficznych z badań terenowych, na wystawie MUZYKANCI
- „Do tańca” koncert z potańcówką, zagrają: Zdzisław Marczuk, Kapela Niwińskich i wywrotowa formacja oberkowa Niewte

* Warsztaty taneczne (16-17.05.2014)

Prowadzący: Grzegorz Ajdacki

Jeszcze do niedawna, bo 30 lat temu, taniec był w naszym kraju świetną formą czynnego wypoczynku na świeżym powietrzu. Nie tylko na wsi czy na przedmieściach, ale nawet w stolicy były popularne zabawy taneczne „na dechach”. Później wydawało się, że znikną z naszego krajobrazu kulturowego. Tak się na szczęście nie stało – podobne zabawy odbywają się do chwili obecnej. Wracają na wieś, a w miastach potrzebne są coraz większe sale lub dechy na otwartym powietrzu, bo tańczący są na tyle liczni, że nie starcza dla wszystkich miejsca. Warsztaty są tak pomyślane, aby od najprostszych form tanecznych stopniowo przechodzić do bardziej skomplikowanych. Na początku zajmiemy się jednym z

podstawowych kroków występujących w polskich tańcach. Każdy taniec będzie wpieryw wytłumaczony i pokazany, a później wspólnie przetańczony przy żywej muzyce. Warsztaty będą się opierały na tańcach z różnych regionów Polski, wśród nich są tańce w parach, w trójkach, tańce-zabawy i tańce figurowe. W związku z otwartym charakterem imprezy (Noc Muzeów) i ze względu na różny stopień zaawansowania uczestników, będziemy na bieżąco dostosowywać zakres przekazywanej treści do poziomu odbiorców. Oznacza to m.in., że listę powyższych tańców należy traktować jako zbiór, z którego dokonamy wyboru stosownie do możliwości biorących udział w warsztatach.

Grzegorz Ajdacki, związany ze Stowarzyszeniem „Dom Tańca” od 2002 r. Propaguje tradycyjne tańce i zabawy regionalne wśród dzieci, młodzieży i dorosłych. Od 2004 r. prowadzi warsztaty na Taborach DT oraz zajęcia, imprezy i projekty taneczne w wielu miejscach Polski i za granicą. Jednocześnie ciągle pogłębia swoją wiedzę i umiejętności podróżując po kraju i ucząc się od wiejskich tancerzy. Prezes Stowarzyszenia „Dom Tańca”.

* „Do Tańca”, koncert z potańcówką,
zagrają:

Zdzisław Marczyk Pochodzi z Zakalinek (gmina Konstantynów), gdzie urodził się w 1943 r. Przede wszystkim skrzypek, ale także harmonista oraz trębacz. Wielokrotny uczestnik Ogólnopolskiego Festiwalu Kapel i Śpiewaków w Kazimierzu Dolnym, dwukrotny laureat najwyższej nagrody – Baszty. Uehonorowany także przez ministra kultury i dziedzictwa narodowego Nagrodą Oskara Kolberga. Pierwszy laureat Nagrody „Muzyka źródeł” przyznawanej przez Program 2 Polskiego Radia. Wyróżnienie ma na celu uehonorowanie wybitnych artystów ludowych, którzy kultywują tradycję, przekazują ją kolejnym pokoleniom i w szczególności sposób obecni są na antenie radiowej Dwójki. Wspaniale się sprawdza jako nauczyciel, od wielu lat uczy i zachęca do nauki muzyki ludowej młodzież Podlasia. Jest autorem wielu oberków i polek. Założył wiele zespołów, m.in.: Kapelę Rodzinną Marczyków z Zakalinek, Kapelę Sąsiedzka, Kapelę Ludową Zdzisława Marczyka i Kapelę Rodzinną Zubowiczów, Dziecięcy Zespół Śpiewaczy z Zakalinek oraz Zespół „Leśniańskie nutki”. (Zdzisław Marczyk poprowadzi w lipcu warsztaty „Tradycje muzyczne”, gra na instrumentach).

Kapela Niwińskich,

w składzie: Mateusz Niwiński (skrzypce), Basia Derlak – (klarnet, śpiew), Agnieszka Niwińska (bębenek obręczowy, baraban, śpiew), Asia Strelnik (basy) oraz gościnnie Angela Zajcewa (skrzypce). W swoim repertuarze ma przede wszystkim starodawne oberki, powiślaki, radomskie mazurki, kujawiaki oraz polki, zasłyszane od znamienitych wiejskich skrzypków i harmonistów mazowieckich. Wykonuje także melodie obrzędowe. Repertuar kapeli pochodzi głównie z obszaru Mazowsza południowo-wschodniego w tym Powiśla Maciejowickiego oraz pogranicza Mazowsza i Małopolski, a w szczególności Radomszczyzny. Muzycy w swej grze starają się zachować jak najwięcej z ludowej manieri swoich mistrzów, uzyskać energetyczne brzmienie dawnych kapel weselnych, dlatego też muzyka, którą grają jest spontaniczna i pozbawiona aranżacji, a przede wszystkim taneczna. Członkowie kapeli zgłębiają i dokumentują przejawy kultury tradycyjnej Polski Centralnej. Grali na licznych przeglądach i festiwalach zdobywając nagrody i wyróżnienia min. w Mińsku Mazowieckim, Maciejowicach, Wieniawie, 2 nagrodę w kategorii folkloru rekonstruowanego podczas Ogólnopolskiego Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w 2011 roku, 2 nagroda w Konkursie Stara Tradycja. Muzycy chętnie wracają ze swoją muzyką do miejsc, z których ona wyszła. Grali wielokrotnie na lokalnych festiwalach, pograjkach, Wiejskich Klubach Tańca, Taborach Domu Tańca, ale także dla środowiska miejskiego, zafascynowanego muzyką tradycyjną.

Mateusz Niwiński skrzypek, etnolog. Gra muzyką wiejską z regionu radomskiego oraz Mazowsza południowo-wschodniego. Warsztat będzie bazował na repertuarze Braci Trzpiłów spod Garwolina, Stefana Nowaczka z Maciejowic Kościuszkowskich, od Braci Trzpiłów, Nowaczka itd. oraz Jana Zajęca z Domanic k. Siedlec, a także archiwalnych materiałów z okolic Siedlec i Łukowa. (Mateusz Niwiński poprowadzi w lipcu warsztaty „Tradycje muzyczne”, gra na instrumentach)

Niewte,

w składzie: Maniucha Bikont (głos, klarnet), Antoni Beksiak (komputer, głos), Maciej Filipczuk (skrzypce), Marcin Lorenc (skrzypce, basy).

"Niewte" - to okrzyk, jaki można usłyszeć czasem podczas wiejskich zabaw, sygnał, zapowiadający zmianę kierunku tańca. Dla nas - muzyków tworzących wywrotowo-oberkową formację "Niewte" - oznacza on zwrot, ku nowym obszarom muzycznym, dotąd przez nas nie eksplorowanym. Poznając tradycyjną muzykę polskiej wsi bezpośrednio od jej mistrzów, zawsze fascynowało nas coś nieuchwytnego, poza opisem, słowami, nutami - fenomeny brzmieniowo - emocjonalne. Spotkanie z innym człowiekiem i gorączka wiejskiej zabawy. "Niewte" to próba przeniesienia tych doświadczeń w przestrzeń muzyki klubowej, pulsującej rytmem miasta. Chcemy, by nasza muzyka, jak muzyka naszych mistrzów była użytkową, taneczną, szlachetną i piękną. Zakorzenioną w przeszłości i polskiej tradycji ale jednocześnie otwartą na brzmienie świata, który nas otacza.

Maniucha Bikont, śpiewaczka, antropolożka kultury, badaczka współczesnych wspólnot praktykujących wiejską muzykę ; uczestniczka badań terenowych w Polsce, na Ukrainie, Białorusi i w Rosji; członkini zespołów muzycznych i teatralnych zajmujących się muzyką tradycyjną, rytuałami, improwizacją i niekonwencjonalnymi technikami wokalnymi. Związana m.in. z Fundacją Muzyka Kresów (od 1999 r.), Stowarzyszeniem „Dom Tańca” (od 2006 r.). Od 2008 roku uczestniczka projektów Jagny Knittel („Polesie - pieśni i ludzie”, „Polesie - Ukraina archaiczna”, „Polesie białoruskie - na skraju bagien”). Członkini Forum Muzyki Tradycyjnej i Seminarium Etnomuzykologicznego. W latach 2006 - 2010 aktorka Teatru Gardzienice. Od 2009 członkini projektu teatralnego Chór Kobiet. Wokalistka zespołów: Dziczka, Z lasu, Warszawa Wschodnia, Zespół Międzynarodowej Szkoły Muzyki Tradycyjnej, wykonujących muzykę tradycyjną in crudo oraz zespołów eksperymentalnych, m.in.: Hera, Volno, Tak Tak, Boa Coala, Chór Gębofoniczny.

Antoni Beksiak, kurator festiwali „Turning Sounds”, „Gębofonu” i „Ad Libitum”, krytyk muzyczny, twórca. Studiował muzykologię na Uniwersytecie Warszawskim. Zajmuje się muzyką poważną, jazzową, pop i etniczną. Współzałożyciel Stowarzyszenia „Dom Tańca”, działającego na rzecz tradycyjnej muzyki i tańca Polski Centralnej. Muzyka ludowa pasjonuje go zwłaszcza w kontekście jej funkcjonowania we współczesnym życiu społeczno-kulturalnym. Autor analiz, audycji radiowych (w II programie PR i w dawnej Rozgłośni Harcerskiej), niegdyś redaktor działu w „Ruchu Muzycznym”. Współtworzył Raport o stanie muzyki Polskiej dla Instytutu Muzyki i Tańca, wcześniej Music in Poland. A Guide dla Instytutu Adama Mickiewicza.

Maciej Filipczuk, skrzypek, uczeń wiejskiego mistrza Kazimierza Mety. W ramach swoich poszukiwań muzycznych skupia się na przekazie bezpośrednim mistrz-uczeń oraz zgłębia tajniki archaicznych form muzycznych Mazowsza. Od kilku lat prowadzi warsztaty skrzypcowe poświęcone muzyce tradycyjnej.

Muzykant grający w formie in crudo do tańca oraz lider i współtwórca wielu cenionych projektów artystycznych inspirowanych muzyką tradycyjną. Stypendysta Ministra Kultury w ramach projektów „Mazurek Vulgaris”, „MetaMuzyka” i „Arche Vivum”.

Marcin Lorenc , skrzypek, absolwent Państwowego Instytutu Muzycznego w Łodzi. Zafascynowany tradycyjną muzyką centralnej Polski, w tym grą skrzypków: Tadeusza Kubiaka (region łęczycki), czy Czesława Skrzydłowskiego (sieradzkie). Na stałe związany z łódzką kapelą Gęsty Kożuch Kurzu, współorganizator cyklu zabaw tanecznych "Pograjka Łódzka". Wraz z kapelą GKK laureat II nagrody w konkursie Stara Tradycja, festiwal Wszystkie Mazurki Świata 2012, Baszta - główna nagroda w kategorii muzyka rekonstruowana na Ogólnopolskim Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych 2012. Wraz z Maciejem Filipczukiem współtworzy formację "Maciej Filipczuk i Goście Weselni". Stypendysta Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

* Warsztaty „Tradycje muzyczne”
śpiew tradycyjny, 25-27.07.2014

Prowadzący: Zuzanna Morawiecka-Pastuszenko, Yuriy Pastushenko

Warsztaty mają na celu zapoznanie uczestników z lokalną tradycją wokalną Podlasia. Poprzez naukę technik śpiewu i wprowadzenie w systematykę, uczestnicy zajęć poznają podstawy warsztatu etnograficznego, co może pozwolić im w przyszłości zająć się aktywnym badaniem kultury tradycyjnej swojego regionu i kontynuację występujących tam tradycji muzycznych. Oprócz zapoznania się z proponowanym materiałem folklorystycznym, warsztaty mają na celu pobudzenie uczestników do własnych poszukiwań i indywidualnej pracy. Zajęcia składają się z części informacyjnej i praktycznej. Do części informacyjnej należy teoretyczne wprowadzenie do problematyki związanej ze specyfiką regionu, z którego pochodzą dane pieśni, przybliżenie charakterystycznych cech gatunkowych, kontekstu kulturowego, a także indywidualnych walorów wykonawczych poszczególnych stylów. Podstawowym materiałem dydaktycznym, oprócz własnych doświadczeń prowadzącego, są nagrania terenowe autentycznych wykonawców, których analiza stanowi punkt wyjścia do nauki poszczególnych pieśni. Część praktyczna natomiast rozpoczyna się od rozgrzewki aparatu głosowego mającej na celu przygotowanie uczestników do wykonywania poszczególnych pieśni. Wybór ćwiczeń wokalnych dostosowany jest do specyfiki regionu, gatunku i manieri wykonawczej odpowiednich dla przewidzianych na dane zajęcia pieśni. Podczas nauki uczestnicy korzystają z nagrań terenowych, pochodzących z badań przeprowadzonych na terenie Podlasia, a w szczególności w okolicach Białej Podlaskiej. Prowadzący, oprócz instruktazu dotyczącego konkretnych pieśni, pomaga uczestnikom zdobyć umiejętności techniczne związane z emisją głosu charakterystyczną dla tradycyjnej manieri wykonawczej, a także wprowadza w specyfikę fonetyczną dialektów w których tworzone były dane pieśni. Ponadto na zajęciach pracuje się również nad zagadnieniami niezbędnymi do prawidłowego odtwarzania folkloru muzycznego, takimi jak melodia, rytm, czy melizmatyka. Podział na część praktyczną i teoretyczną nie jest stały, elementy informacyjne towarzyszą nauce śpiewu i przeplatają się wzajemnie w miarę potrzeby i w zależności od opracowywanego materiału. Formuła zajęć przewiduje w dużej mierze pracę dostosowaną do poziomu zaawansowania uczestników i odpowiadającą ich specyficznym potrzebom i oczekiwaniom, a także pomagającą im pokonać indywidualne trudności związane z poszczególnymi elementami procesu nauczania. Zuzanna Morawiecka-Pastuszenko , uczestniczka wielu projektów badawczych i rekonstrukcyjnych dotyczących tradycyjnej muzyki polskiej i ukraińskiej. Głównie interesuje się obszarami na styku kultur, takimi jak Dolny Śląsk i Podlasie, gdzie w wyniku interakcji powstają zjawiska o unikalnej wartości. Autorka artykułów i materiałów dokumentalnych, instruktor, członek zespołu „More”. Yuriy Pastushenko, etnomuzykolog, stypendysta programu Gaude Polonia, zajmuje się badaniem, dokumentowaniem i kontynuacją ukraińskich tradycji wokalnych, ze szczególnym uwzględnieniem pogranicza polsko-ukraińskiego. Absolwent Katedry Folkloru i Etnografii Kijowskiego Uniwersytetu Kultury, członek takich zespołów jak Otawa i Drewo. W Polsce prowadzi bogatą działalność koncertową i edukacyjną, na polu zawodowym współpracuje z twórcami reprezentującymi różne prądy w muzyce i nie tylko. Jest inicjatorem zespołu „More” oraz międzynarodowego programu „Morze pieśni”.

* Warsztaty „Tradycje muzyczne”
gra na instrumentach, 24-27.07.2014
Prowadzący: Zdzisław Marczuk, Mateusz Niwiński

Celem warsztatu nie jest tylko nauka wybranej tradycji muzycznej, lecz bardziej ukazanie wielości możliwości jej interpretacji, sposobów jej nauki i praktykowania. Będzie to możliwe poprzez pokazanie różnic pomiędzy muzyką mazowiecką i muzyką Południowego Podlasia, niejednokrotnie niosącymi wiele pokrewnych wątków, a także, związanymi z nimi dwoma odmiennymi stylami gry reprezentujących je skrzypków tradycyjnych. Warsztat wprowadza w metodę nauki gry na skrzypcach ze słuchu w relacji mistrz – uczeń, będącej typowym dla kultury tradycyjnej sposobem transmisji wiedzy i umiejętności. Warsztat otwarty jest zarówno dla osób które przynajmniej w stopniu podstawowym opanowały grę na skrzypkach jak i muzyków bardziej doświadczonych . Dla wszystkich może być to inspiracja do otwarcia się na nowe kierunki muzyczne, sposobność nauki muzyki tradycyjnej metodą bazującą na czynnym uczestnictwie w procesie edukacyjnym odwołując się w dużej mierze do intuicyjnego poznawania muzyki. Warsztat oparty na kilku wybranych tematach muzycznych prezentowany przez obu skrzypków, będzie polegał na analizie ich budowy elementów danego stylu gry. Obejmie też naukę akompaniamentu na basach i osadzenie melodii w pulsie, także poprzez ćwiczenia gry na bębnie obręczowym.

Warsztaty „Tradycje muzyczne”
Miejsce: ZABOREK <http://www.zaborek.com.pl/przewodnik.php>
UDZIAŁ jest BEZPŁATNY
liczba miejsc ograniczona, po wcześniejszych zapisach
ZAPISY od 30 kwietnia do 14 lipca na etnografia@muzeumbiala.pl

Muzeum nie zapewnia noclegów i wyżywienia.